

GABRIËLS, Jaak (Bree 22 september 1943).
 Volgde de Latijns-Griekse humaniora bij de missionarissen van het Heilig Hart in Asse. Daar sloot Gabriëls zich aan bij de Katholieke Studentenactie. Van 1961 tot 1965 studeerde hij geschiedenis aan de Katholieke Universiteit Leuven. Hij was er actief in het Katholiek Vlaams Hoogstudentenverbond en leidde er een van de politieke gespreksgroepen. Van 1965 tot 1970 gaf hij les aan het college in Neerpelt. Daarna werd hij leraar in Overpelt. Hij stond in die periode mee aan de wieg van de Vereniging van Vlaamse Leerkrachten, waarvan hij gedu-

Na de verkiezingen van 1991 begon Jaak Gabriëls als voorzitter van de VU gesprekken met Guy Verhofstadt over de oprichting van een nieuwe partij. Uiteindelijk verdween hij uit de VU en stapte over naar de VLD. (ADV.N)

rende enkele jaren provinciaal voorzitter in Limburg was.

Via Evrard Raskin kwam Gabriëls in 1965 in contact met de Volksunie (VU). In Bree bestond nog geen afdeling, maar Gabriëls zette zich plaatselijk in voor de VU. Bij de verkiezingen van 1971 kwam hij voor het eerst op de Kamer- en provincieraadslijsten voor de VU, maar hij werd niet verkozen. In 1974 werd hij als jongste provincieraadslid in Limburg verkozen, maar dit belette hem niet om dadelijk VU-fractieleider te worden. In de provincieraad hield hij zich vooral bezig met het verzet tegen de aanleg van de autosnelweg A24. Verder had hij belangstelling voor de streekeconomie, waarbij vooral de reconversie van de steenkoolmijnen centraal stond.

Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1976 boekte Gabriëls in Bree een groot persoonlijk succes door met de lijst Verjonging in één klap de absolute meerderheid te behalen. Hijzelf werd burgemeester. Bij de wetgevende verkiezingen van 1977 nam hij achter Raskin de tweede plaats in op de Kamerlijst. Hij werd niet verkozen, maar kon als eerste opvolger Raskins plaats innemen toen deze in de Senaat werd gecoöpteerd. Hij steunde de deelname van de VU aan de regering en oordeelde gematigd positief over het Egmontpact en de Stuyvenbergakkoorden. Ondanks de VU-nederlaag bij de verkiezingen van 1978 bleef hij volksvertegenwoordiger. In de Kamer ging zijn aandacht vooral uit naar openbare werken, verkeer, leefmilieu en ruimtelijke ordening.

Van 1979 tot 1981 bekleedde Gabriëls samen met Jef Maton het ondervoorzitterschap van de VU. Na de wetgevende verkiezingen van 1981 werd hij fractieleider in de Kamer, hetgeen hij tot 1985 bleef.

In 1986 volgde hij na een scherpe tweestrijd met Jaak Vandemeulebroucke Vic Anciaux op als voorzitter van de VU. Hij werd algemeen als de kandidaat van de rechtervleugel van de partij beschouwd. In zijn programmaverklaring zocht hij aansluiting bij de traditionele volksnationalisten, maar hij legde tevens de nadruk op de nood aan een nieuwe politieke cultuur met onder meer depolitiseren en inspraak als belangrijke items. De partij hoopte dat een Gabriëls-effect de aanhang zou vergroten bij de volgende verkiezingen.

Gabriëls trachtte het naar zijn oordeel zwakke profiel van de partij met een verruimingsoperatie te versterken. De verkiezingen van 1987 versnelden dit proces, maar brachten niet de verhoopte winst mee. Desondanks stapte de VU mee in de regering,

vooral om een doorbraak in de staatshervorming mogelijk te maken. Gabriëls hield eraan nauwe contacten te bewaren met de klassieke V.B., om een herhaling van het Egmontfiasco te voorkomen. Hij kon evenwel niet verhinderen dat in de uitwerking van het regeerakkoord inzake de staatshervorming een fasering optrad. Hierdoor werd de VU in een lastige positie gedrukt tegenover de andere regeringspartijen, de oppositie en de publieke opinie. Onder druk van Gabriëls weigerde de VU in 1991 de gecontesteerde contracten voor de Waalse wapenindustrie goed te keuren, waarna de partij uit de regering stapte. De daaropvolgende wetgevende verkiezingen draaiden uit op een nederlaag voor de VU. De partij en de voorzitter werden door de kiezers een te slappe Vlaams-nationalistische houding aangewreven, terwijl tevens de tol betaald werd aan een antipolitieke stemming.

Om het profiel van de VU vooral op het maatschappelijke vlak te verdiepen gaf Gabriëls mee de impuls tot een vernieuwing van het partijprogramma, bekroond met de naamswijziging van de partij in VU-Vlaamse Vrije Democraten. Uit gesprekken tussen VU-kopstukken, onder wie Gabriëls, met PVV-boegbeeld Guy Verhofstadt, naar aanleiding van de regeringsvorming in januari 1992, groeide een wederzijdse belangstelling. Met instemming van de VU-partijraad voerde Gabriëls verkennende gesprekken met de **Partij voor Vrijheid en Vooruitgang** (PVV) omtrent een eventuele oprichting van een nieuwe partij. In juni 1992 stapte Gabriëls op als voorzitter van de VU, waarna de gesprekken tussen beide partijen werden stopgezet.

Gabriëls bleek evenwel gecharmeerd door Verhofstadts plannen en bleef contacten onderhouden. Na aanslepende conflicten verdween hij in augustus 1992 uit de VU. Samen met enkele andere VU-dissidenten richtte hij het Centrum voor Politieke Vernieuwing op, dat informatie verspreidde en hoorzittingen organiseerde omtrent de door Gabriëls ingeslagen koers. In het najaar van 1992 sloot hij bij de door Verhofstadt opgerichte Vlaamse Liberalen en Democraten (VLD) aan. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1994 hield hij stand als burgemeester van Bree. In 1995 werd hij volksvertegenwoordiger in het **Vlaams Parlement** gekozen, waar hij voorzitter werd van de commissie voor ruimtelijke ordening, openbare werken en vervoer. Tevens zetelde hij er in de commissie voor staatshervorming, algemene zaken en verzoekschriften. In de VLD trachtte hij zijn ideeën omtrent Vlaamse eisen en politieke vernieuwing verder te verwezenlijken.

WERKEN: *De Standen van Loon in het Prinsbisdom Luik*, 1965; – *Geschiedenis van het Lager Onderwijs in Voeren*, 1971; – *De Vlaamse Vrije Demokraat* (met medewerking van W. Kuijpers), 1991.

LITERATUUR: S. Vancaeneghem, 'Is Jaak Gabriëls een nieuwe Schiltz?', in *Spectator* (21 mei 1983); – M. Coenen en L. de Haes, 'Humo sprak met Volksunie-voorzitter Jaak Gabriëls', in *Humo* (1986); – Y. Desmet, "Ik ben zeker van mijn

Volksunie-zetel tot aan mijn pensioen maar dàt kan toch niet alles zijn? Ik stap op.” Humo sprak met Jaak Gabriëls’, in *Humo* (20 augustus 1992); – P. Renard, ‘Het nieuwe leven van Jaak Gabriëls’, in *Knack* (23 september 1992).

ILLUSTRATIE(S), zie: liberale partij.

FRANK SEBERECHTS